

ב"ה יסודות אמוניים בפרשה - פרשת יתרו עסוק בתורה - כי היא מקור החיים

שבת קבלת התורה

אם אין ישראל - אין תורה

ישראל ותורה הם שני צדדים של דבר אחד. בחבר בנו מכל העמים נתן לנו את תורתו... יש ביטוי מיוחד של ה"אור החיים" הקדוש: אם אין ישראל - אין תורה... ישראל הם הכתובת של התורה. התורה הזאת שאנו מדברים עליה, לומדים אותה ומקיימים אותה - יש לה שורש עליון. המדה גבוהה. תורה מן השמים, ניתנה לנו במאבק, לאחר נצחוננו של משה רבינו בהורדת ארצה... התורה פונה אלינו ויורדת אלינו - "ירד ר' על הר סיני"...

השוכה: הכל ענין אחד. אין פנימי לחוד וחיצוני לחוד, נשמה לחוד וגוף לחוד. ישראל ותורה הם מציאות אחת ואחדות אחת. "עם זו יצרת לי, תהלתי יספרו"... כך הוא סדר התגלות האלוהות בעולם. וכן במלכים: "הנהגה נא ידעתי כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל"...

אם אין תורה - אין ישראל

כשם שאם אין ישראל אין תורה, כך לא פחות מזה: אם אין תורה - אין ישראל. וכך יש להבין בצורה אמיתית את שני המדרשים הידועים, כתנא דבי אליהו: ישראל קדמו לתורה ובקהלת רבה: "מי נברא כשכיל מ, התורה כשכיל ישראל או ישראל כשכיל תורה?... תורה כשכיל ישראל"...

פרשת יתרו 5-181

עולת ראיה

ברוך אתה ד' אמי' אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה. הצווי האלהי עומד הוא, ביחש לקדושתו עם התורה, למעלה מגדר של למוד והבנה בעלמא. שיש דוגמא להם בכל ידיעה של איזה מין חכמה בעולם. אבל הצווי הזה בא מצד החיים האמיתיים, שהם הם הגם עצמותה של תורה, ושבהעסק שאנו מתעסקים בדברי תורה הרי יש לנו קשר עם המקוריות של החיים, שזהו ענין נעלה יותר ויותר מכל ערך של תלמוד, שמשחק רק ע"פ הקשר של המדע ושל ההבנה, שהם יכולים רק להוריה איזה אור רוחני על הנפש המתעסקת במדע. אבל לא יוכלו להנחיל מדת חיים מקורית, שהיא באה רק עם סגולתה של תורה, תורת ד' תמימה המשיבת נפש, שהיא מאשרת את האדם בתכונה של המגע הרוחני, שיש לנשמה עם שפעת חיי האמת, שמנוחת היא בסגולתה של תורה, שמתעטר בה ועל ידה כל מי שיש לו עסק עם התורה, ובשכיל כך בא הבטוי של הברכה: לעסוק בדברי תורה.

אם אין תורה, אין ישראל

מין אדמו"ר בעל בית אברהם זי"ע אמר על שבת פרשת יתרו שהיא בחי' שבועות קטן. והיינו ע"ד מאמר הרה"ק מרוזין זי"ע, דכמו שהזמן מעורר הקריאה, שקורין בתורה מענינא דיומא, בפסח את הפרשה של פסח ובסוכות הפרשה של סוכות וכיו"ב, כן הקריאה מעוררת הזמן, כאשר קוראים בתורה פרשת יציאת מצרים מעוררים את ההארות של יצי"מ וכו'. וא"כ בשבת שקורין בתורה את פרשת קבלת התורה מעוררים את ההארות של קבלת התורה, ולכן שבת זו היא "שבועות קטן" שיש בה בחי' קבלת התורה ועירא.

ח נניש בצלאל את-הארץ גזי ששים. לפי שגלוי היה לפני מי שאמר ויהי העולם, שיש צדדים חסידים נפשים. לכן חסן להם הקדוש-ברוך הוא ששים, לכפר על מעשה ששים, ויצא אחו' והב סתור, אלו הפלמידים בני תורה, כי כמו שמתקבד העין נזהב, יתר ויטר מתקבדו הפלמידים בתורה, שהיא קתוף ללבם וקמו שאמרו אנשים וקב סתור, כך מסתור התורה לנו וכלותו של פלמדי חכמים, שכן חכמי, הנקמדים מזהב ומחו רב וההי"ס יא, נניש בצלאל, אנו מצויין כשאמר הקדוש-ברוך הוא למשה לעשות את הסשפון אמר לו על כל דבר ודבר, ועשית ועל הארון אמר, וקשו. למה אלא שצוה הקדוש-ברוך הוא לעשותו לכל ישראל, שלא יהא לאחד מהם פתחון פה על חכרו לומר, שאני נחמתי הנה בארון לסיכך אני לומר הנה נאני יש לי בו יותר מקף ואחתי לא נחמתי בארון כלום אלא מעט לסיכך אין לך סלק בתורה, וילך ומשלה התורה לפנים, שאמרי, הוי כל-צמא לכו לפנים וישע נא. כשם שאין אדם מחביש לומר להכרי' השקני סים, כך לא יחביש לומר לשון מקונו לפדני תורה, לפדני דבר זה, וכשם שהפנים כל הרוצה לשחוח ישמה בלא מחיר, כך כל הרוצה ללמד תורה, לומר בלא מחיר ובלא כסף, שאמרי, לכו שברו בלא-קטף ובלוא מחיר וכו', ולמה נחנה התורה במדבר, לומר, מה ספרנו קטף ובלוא מחיר וכו', ומה נחנה קטפרינו לכל מי שרצה ללמד, שיהא ימא אדם אומר, אני בן היתה וחורה נחנה לי ונאבנתי ואחתי נאבנתי לא הייתם בני תורה אלא אבנתי גרים היה, לכן חכמי, מרשה מהנה יעקב ויורי יג, לכן מי שמתקבל בקטף, אפלו הגרים שעוקין בתורה, שקולים הם כלתו גדול שאמר, אשר יעשה אדם האדם וחי דקם אני ה' אלתיכם וישראל יח, לכן לוי וישראל לא נאמר אלא אדם, לפיכך תורה אמת ומשפט אמת יהיה ויג' (מכבר 10 סו).

גדת אמונת יתרו

א.

ענין תורה לשמה - לשם התורה. כי מציאות התקמה הוא רצון השם יתברך שתהיה בפעל, ואין מציאות יותר נחמדה ומעלה מכל מה שאפשר להשגב, ואין החפון פי-אם מצדנו, שמצד היותנו שקועים בגוף אין אנו מפירים כל ענין גדל וחקק ועלוי מציאותה. וחקמת התורה הרי היא הגלוי האלהי כפי רצונו יתברך הפא מצד צבדחתו ותלמודנו. והנה כל הלומד תורה הוא מוציא מהפסח אל הפעל את מציאות חקמתה מצד נפשו, ויבדאי אינו דומה האור המתחדש מצד חברו התורה לנפש זו לאור הכולל מהתחברותה לנפש אחרת, ואם-כן הוא מגדיל התורה ממש-בלמודו, וניןן שהקדוש ברוך הוא רוצה שיגדיל תורה, הדרך הישר הוא שילמד האדם מצד אהבתו את האור הגדול, שרוצה השם יתברך בגלוי מציאותו, שיגדיל יותר ויותר. ומכל-שכן לתדש בתורה, שהוא נדאי הגדלת התורה ממש באור פפול.

אורות הגנה, סוף

אורות הגנה

אחד מהדרכים של עסק התורה לשמה הוא, להעשיר את כנסת ישראל בכחות רוחניים גדולים, וכל מה שמתרכבה אור התורה, ועמה חבתה וכבודתה, בלב אחד מישראל, הרי הכח היסודי של האמה מתחזק ומתאמץ, והנשמה הפרטית של זה האיש, הפועל ברכה קללית זו, היא מצד עצמה גם בן מתגדלת ומתהדרת, משתלמת ומתפארת בעצמים רבים ורעננים, ומשלחת שרשים רבים ואדירים, ומשתרשת על ידם בשרשי עץ החיים האמתיים, שקפי טהרה וגבורה מפיר ותחוש את עמק נעם טעמים של החיים המאשרים הללו. ויחפך כיון הטוב הולך לדודי למישרים, דוכב שפתי ישנים"13.

למה יתנה, פתח?

8

ה

כשלו מקדים תורה לשמה עושים חסד עם כנסת ישראל. הא כיצד, רות האמה מתחזק על ידי מה שבנייה מתפרנסים בפרנסתם הרוחנית מפרי רוחה, והתורה בלה היא מלאה רוח ישראל, וכל יחיד העוסק בתורה הוא מגלה כח חיים חדש בגשמת ישראל על ידי המזון הנשמתי שהוא מקבל מהתורה. וכל מה שהתלמוד יותר מואר ומקטר יותר בדעה רחבה ובשכל טוב, וכל מה שמתוספת בו יותר נדיבות לבב וטהרת נפש, בן כח החיים הישראלים הולך ומתגלה על ידו ונתן להאמה כח נשמת חיים להתעורר ולקום. וכל הרפיונות שבאים לעולם ברוח ישראל, מקורם הוא שכחת התורה ורפיון ידים מן התורה"14.

10

ו

יסוד תורה לשמה הוא הגברת פחה של כנסת ישראל, הנמצאת גנוחה בקרבנו. וכל מה שנוציא יותר אל הפעל סעיפי ידיעות והרחבת רגשות מקנה, הננו מגדלים את פחה ומונהירים את יפעתה, ונרנינו מגדילים את התורה עצמה, שהיא רוחנית החיים האמתיים של כנסת ישראל, העצומה בנו, ונחביה בכל התורה בלה ובכל פרט מפרטיה.

למה יתנה, פתח?

10

לד ולכם

איר אלעזר: הכל מרים בעצרת דבעינן נמי לכם. מאי טעמא? יום שנתנה בו תורה הוה.

המסור העליון של היחיד והו מוסרו של הכלל כולו. אם הכל מורים בעצרת דבעינן נמי לכם, מפני שיום שנתנה בו תורה הוא, שומעים אני מהו מה הנה ההרגשות הקדושות שעל ידי היום הקדוש יום שנתנה בו תורה צריכות הן להתרשם בנפשוננו ביחש להכלל כולו. הלכס של היחיד היא כטיפה אחת בתוך הים הגדול של הכלל, על כן צריכים אנחנו בעצרת לקלוט את המחשבה של הלכס הכללי, של הלכס של כלל ישראל.

מפני מה הטעם שהיא יום שנתנה בו תורה מתייב הוא להודות דבעינן נמי לכם יותר מימים קדושים אחרים, מפני שכן התורה הקדושה הגדולה הרחבה, תורת ד' צור כל העולמים, אנו יודעים אין לקדש את הלכס ואין להבין שגם הלכס באמת אינו לכם נבדל אלא לדי הוא. לולא התורה שנתנה לנו. אם לא הוא יומא דקא גרים, היה באמת הלכס נפרד מהלדי פירוד חושני, אבל בא היום הגדול היום שנתנה בו תורה והעביר אותנו מעל לגבולי הפירודים הללו, ויודעים אנו ממקורה של תורה דוקא דבעינן נמי לכם. ומהלכס של הפרט אנו מציצים על הלכס של הכלל כולו, הלכס של כלל ישראל, ואנו מעלים אותו, מקדשים אותו ומאחדים אותו עם הקדושה של הלידי באין מתיצות מברילות רק ביחודא שלים כשם כל ישראל.

מתוך ההבטה, בשפופרת קדש זאת, הנתנת לנו מהיום שנתנה בו תורה, על האופק הרחב של כלל האומה בארץ ישראל ובגולה, הננו באים לצפית מרחקים, לקדש את הלכס הכללי. אל נא נביס בעיני חול על כל מה שמקוק את הכח הכללי, את כל מה ששאגר אותו, את כל מה שנותן לו כח ועצמה לעמוד נגד כל הגלים הסוערים לבלע אותו.

נלמד ונלמד שברוכה היא לנו כל יד המטיטה עורה וחוקמה לישראל בכל מקום ובכל מצב, כל מפעל המזהה גם את הלכס של האומה השבורה והדויה שדם שותת לכל אבריה המפורקים ועצמותיה המפוצלות. נקדים נא אנחנו את ברכת השלום לכל דורש טוב לישראל, נקדש נא את הלכס הכללי, את תלכם אשר באמת לדי הוא!

למה יתנה, פתח?

12

שמ. הסכת עשו כחות כחות ועסקו כתורה, שאין התורה נקנית אלא בחבורה. מפני שתורה" היא תורת חיים, שאינה מנהגת את ההולכים בה לחיי נזירות ומאסה בעולם ובתענוגיו הטהורים, המרימים את המעלה האישית ומשמחים בלבו. ע"כ יש בתכונתה הצורך לחיי חברה ורעות שהוא הדבר המביא לחיים מדיניים יפים ונאים וטבע קנין הרעות וחברת טובים וחכמים קבוע בתכונתם. וההתרחקות מן הבריות והנזירות המופלגת, שהסיעו רבים ממי שבקשו מסכרת עצמם למצא קרבת אלהים, מתוך חברת בני"א ונתקום מהחיים הציבוריים, היא זרה לרוחה, עד שבטבע עצם קנייתה ולמודה תתנגד לזה, ואינה נקנית אלא בחבורה, ההיפך של הבדידות וההתרחקות מבני אדם.

9

ו

אל יחשב אדם שאפשר לחיות חיים רוחניים בלא אור התורה. ק"ש שאי אפשר לחיות בלא אור נאגיר, בלא מזון ומשקה, עוד יותר ניותר מזה אי אפשר לחיות בלא חיות התורה. ואם רואים אנו בני אדם רחוקים מן התורה וחיים, באמת מדת רוחניותם היא רק לפי אותו הענין שהם קשורים אל התורה, או אל אותם שהם חיים חיי התורה, או שיש בהם בסתר נשמתם איזה אוצר של ירשה מהשפעת חיי התורה, שאבותיהם זכו להם בדורות קדומים. ותלמידי חכמים העומדים בסוד ד' דינם עם כני תורה קדין כל העם עם כלל התורה, הם מכרחים לקבל חיים היסודיים על ידי שפעת סתרי תורה.

11

ישנם מאבקים וסחירות בין נסיות התוף ובין שאיפותיה של הנשמה. אין אפשרות להשכיח שלום ביניהם ולהעלות את כוחות החיים ונסחיותם, אין אפשרות לקדש ולאחד גם אתם עם המגמה הרוחנית הכללית של החיים - "אבל בא היום הגדול, היום שנתנה בו תורה, והעביר אותנו מעל לגבולי הפירודים הללו", ובוכות הארת התורה בנו יש לנו היכולת לחבר בין השלם הזה והעולם הבא. אלכס. גם אם בפועל כוחות החיים עדיין אינם קדושים - שלימת זו ותופיע בודאי בעתיד, מכוחה של תורה. "יודעים אנו ממקורה של תורה דוקא דבעינן נמי לכם", דוקא ממקורה של התורה, מנבואת משה רבינו באספקלריא מאירה, שהיא למעלה מהטעם כל הנביאים - שם למדנו ש"בעינן נמי לכם", וממנה אנו יודעים שיש בכחה לקדש את הלכס ולהעלות את המציאות הנשמת כולה. התורה היא מחשבת ה' הכוללת, היא ראשית הכל וממילא היא גם המגמה הכוללת האחרונה שהיא התאחדות הכל, העלאת כל המציאות וכל כוחותיה, בהתאחדות עולם הזה עם עולם הבא, עד שהעולם הזה יהיה טהור וקדוש כגו העולם הבא. זהו כוחה של תורה, ובלעדיה לא היה באפשרות לצייר ולהבין כלל מדרגה זו. מי שיועד להשיך את ערכה של התורה, וליבו שטח בה, צריך לחת לכך ביטוי ביום מתינתה, ולכן "בעינן נמי לכם".

למה יתנה, פתח?